

Muzikan in Menen

↳ SOFIE DONDEERS SPRAK MET BART BOGAERT

Cultureel Centrum De Steiger in Menen neemt het voortouw in het waarborgen en verbeteren van de culturele beleving van zoveel mogelijk mensen uit Menen en de grensregio. De Steiger streeft een breed, divers en kwaliteitsvol cultuuraanbod na, dat in optimale omstandigheden gepresenteerd wordt. CC De Steiger wil mensen met een beperking de kans geven om zich op cultureel vlak te ontplooien. Naast het werken aan toegankelijkheid van het eigen cultuurhuis en het culturele aanbod, organiseert De Steiger ook een aantal bijzondere projecten zoals 'Muzikan', een muzikale vierdaagse voor personen met een beperking waar muziekeducatie op een laagdrempelige manier wordt gebracht. Muzikan is een onderdeel van de bredere werking 'Uitbraak', met als missie 'cultuurparticipatie voor personen met een beperking'. Voor Uitbraak verkreeg De Steiger subsidies van het Ministerie van Cultuur in het kader van de subsidiëring van participatie-, experimentele en bijzondere projecten. Uitbraak wil op verschillende niveaus werken aan cultuurparticipatie van personen met een beperking. Dit gaat van kleine praktische en makkelijk te realiseren maatregelen, tot de aanpassing van de interne organisatiestructuur van het centrum.

DĒMOS SPRAK MET BART BOGAERT, MEDEWERKER BIJ CC DE STEIGER EN INITIATIEFNEMER VAN HET PROJECT MUZIKAN.

Ontstond Muzikan op vraag van personen met een beperking, of kwam het initiatief vanuit de visie van CC De Steiger?

Bart Bogaert: in het jaar 2002 ontstond het project 'Textream'. Bernard Joye, muziekleraar van het Spermalie instituut in Brugge kwam in De Steiger een project opzetten met een aantal blinde muzikanten. Hij deed een aantal blinde muzikanten

samenwerken met twee harmonieën uit de streek en samen creëerden ze een erg succesvolle voorstelling. Bij Textream fungeerde De Steiger eerder voornamelijk als logistieke steun, maar gaandeweg groeide bij ons de idee om ook inhoudelijk meer met deze materie te doen. Er bestaan immers te weinig initiatieven waar mensen met een beperking een podiumkans krijgen, zeker

niet binnen de bestaande academies. Zo rijpte de idee voor Muzikan.

De Menense context is ook niet onbelangrijk. De aandacht voor kansengroepen is in Menen altijd al vrij groot geweest, zowel naar allochtonen en kansarmen als naar personen met een beperking. We hadden een vrij sterk buurtcentrum dat omwille van verschuivingen van financiële middelen wat aan daadkracht heeft verloren. Dat was een spijtige zaak, maar je merkt wel dat de alertheid en bezorgdheid richting kansengroepen blijft bestaan.

Welke andere partners zijn bij de organisatie van Muzikan betrokken?

Bart Bogaert: Bernard Joye, die al Textream op touw zette, nam de artistieke leiding op zich. Het cultureel centrum stond in voor de praktische organisatie.

De begeleiding bestond uit professionele muzikanten enerzijds en mensen uit de welzijnssector anderzijds. We zijn op zoek gegaan naar professionele artiesten die tevens bereid waren om met deze doelgroep aan de slag te gaan. Dit veronderstelt toch wel een zekere openheid en empathie naar de doelgroep toe. Zo kwamen we onder andere terecht bij Françoise Van Hecke, een zeer goede zangeres uit de streek en met internationale bekendheid, die een aantal zangtrainingen leidde.

Ik herinner me ook nog goed de samenwerking met Geert Maeckelbergh, een blinde pianist die les geeft aan de academie in Brussel. Hij nam voor Muzikan tijdens de vierdaagse een aantal lessen voor zijn rekening. Dat was een enorm boeiende ervaring, we zijn het immers niet gewoon om een blinde lesgever voor een groep te zien staan. Als je dan ziet wat een impact

hij heeft op de deelnemers, kan je er alleen maar bewondering voor hebben.

De deelnemers van Muzikan komen zowel uit de geestelijke gezondheidszorg als uit de sector personen met een fysieke of verstandelijke handicap. Viel dit te combineren?

Bart Bogaert: Het is uiteraard niet makkelijk iets te organiseren voor mensen uit verschillende doelgroepen omwille van de verschillende niveaus die je in een dergelijke groep aantreft. Maar toch is het mooi dat ze elkaar kunnen vinden en aanvullen. Dit is de filosofie achter het project Muzikan. De deelnemers komen uit verschillende sectoren en worden samengebracht in één groep. Zowel mensen uit een instelling als uit een thuissituatie schreven zich in voor het kamp.

We maakten deelgroepjes volgens de capaciteiten en interesses van de deelnemers. Zo was er een groepje van 4 à 5 mensen met een mentale handicap, die muzikaal vrij zwak stonden. Daarmee hebben we een percussiegroepje opgericht. Daarnaast waren er een aantal blinde muzikanten uit het Brugse Spermalie-instituut, die dan weer zeer ver stonden. Tussendoor werden ontmoetingsmomenten georganiseerd tussen de verschillende groepjes.

Ik weet niet of het ooit eerder gebeurd is, dat mensen met een beperking en mensen uit de psychiatrie in één project samen zaten. Het was niet altijd even makkelijk maar het was erg mooi om te zien hoe het respect leeft, van de ene groep mensen naar de andere toe. Je krijgt natuurlijk wel eens opmerkingen van een persoon met een handicap van “Hé, die doet daar wat raar” over iemand uit de geestelijke gezondheidszorg. Maar ook omgekeerd. Uiteindelijk

bekeek iedereen de andere als een individu met zijn eigen vaardigheden.

Al deze ervaringen stimuleren ons om dergelijke initiatieven in de toekomst verder te zetten.

Is een vierdaags kamp als periode lang genoeg om tot een degelijk eindproduct te komen?

Bart Bogaert: De hoofddoelstelling was zeker en vast niet het werken naar een afgewerkt toonmoment. Het proces op zich vonden we veel belangrijker.

Wat het kampgegeven betreft: de deelnemers konden kiezen of ze bleven slapen of niet. Een aantal mensen zijn in Menen blijven slapen. Anderen gingen naar huis. Dat was misschien geen juiste keuze van de coördinatie. Als je een dergelijk project doet is het leuker wanneer je het volledig intern maakt en 4 dagen constant bij elkaar zit. Maar dat verhoogt anderzijds wel de drempel voor bepaalde mensen.

Was er veel reactie op jullie oproep voor het project? Kwamen de deelnemers allemaal uit Menen en omstreken?

Bart Bogaert: We hadden een 20-tal deelnemers wat ook ons streefdoel was. Het was ook niet de bedoeling om daar een gigantisch project van te maken. Niet iedereen kwam uit de streek, zo was er een man met het Downsyndroom uit Lokeren, die vroeger bij een groep speelde en dus heel wat ervaring had. Hij nam met hoge verwachtingen deel aan Muzikan, en kwam dan terecht in een groep met lage verwachtingen, waar het zeker niet de bedoeling was dat hij de volledige aandacht kreeg. Dit zorgde af en toe voor wat problemen, maar al bij al viel dat heel goed mee.

Werken jullie samen met de Menense muziekacademie?

Bart Bogaert: We hebben een goede samenwerking met de muziekacademie maar niet rond de doelgroep personen met een beperking. Zij hebben dit nog niet binnen hun visie opgenomen. Maar het is zeker en vast een idee om dit eens bespreekbaar te maken.

Komt er een vervolg van Muzikan? En zijn de deelnemers van de eerste editie nadien verder gegaan in de muziek?

Bart Bogaert: Muzikan werd tot nu toe nog maar een keer georganiseerd. Het was de bedoeling om verder te werken in het voorjaar van 2008 onder de noemer 'Circo Muzikan' maar dat is niet gelukt. Circo Muzikan kende een iets ander concept en kaderde in het Menens straattheaterfestival 'Zomer'. We hadden voorop gesteld om aan een professionele act te werken, die gepresenteerd kon worden tijdens het festival. Op die manier sloegen we 2 vliegen in één klap. Enerzijds mensen met een beperking een podium geven, anderzijds bij het reguliere publiek van het straattheaterfestival een openheid creëren naar mensen met een beperking toe. We hadden het idee uitgewerkt om in een circustent een muzikale en theatrale act te presenteren van een 25-tal minuten. Het proces zou artistiek begeleid worden door Vital Schraenen, regisseur geweest bij o.a. Theater Stap. Iemand die op muzikaal en theatraal vlak dus al heel wat ervaring heeft opgedaan met de doelgroep. We gingen een traject uitwerken van een 10-tal repetities op wekelijkse basis en dan een 3-daagse naar het festival toe. De deelnemers zouden overnachten in caravans of woonwagens om het circusgevoel over te

brenge en een hechte groep tot stand te brengen. We hebben een massale mobilisatie gedaan naar deelnemers toe maar spijtig genoeg hadden we maar 2 kandidaten. We kregen wel vele positieve reacties van mensen uit de sector van ‘ja, tof en mooi concept’, maar blijkbaar was de drempel iets te hoog. Als je met instellingen werkt blijkt dergelijke opzet praktisch niet haalbaar te zijn. Het hele concept bestaat nog en wordt niet in de prullenbak gesmeten. We zijn van plan het idee volgend jaar te hernemen maar dan in samenwerking met een aantal instellingen, die van bij de start mee rond de tafel zitten. Zij kunnen dan het project inschatten naar praktische haalbaarheid. Ik denk dat wij dat verkeerd ingeschat hadden.

De subsidies die niet gebruikt werden voor Circo Muzikan kaderen in het groter geheel van ‘Uitbraak’, en konden we dus gebruiken om verder te investeren in het toegankelijk maken van de infrastructuur van De Steiger. Zoals het toegankelijk maken van voorstellingen voor mensen met een auditieve beperking door het financieren van een permanent systeem.

Staat er buiten een vervolg aan Muzikan nog wat anders op stapel bij CC De Steiger voor mensen met een beperking?

Bart Bogaert: Een ander project is het toegankelijk maken van de ‘Nachten van de passie’. De achterliggende visie is dat wat we doen principieel toegankelijk moet zijn voor iedereen. Het is niet evident om iedere voorstelling toegankelijk te maken. Hoe ver kunnen we hierin gaan en hoe staan artiesten die komen optreden tegenover zo’n initiatief? In het kader van de ‘Nachten van de passie’ stelden we de deelnemende ar-

tiesten de vraag of ze hiermee een probleem hadden. In samenwerking met Intro vzw zorgden we voor een aantal doventolken, die we in contact brachten met de artiesten. Dan hebben de doventolken zich op de verschillende voorstellingen toegelegd en het bleek een enorm succes te zijn.

Naast de positieve reacties van de artiesten zelf, ontstond er tijdens de voorstellingen vaak een wisselwerking tussen artiesten en tolken. Dennis Nowé, een stand-up comedian die gedichtjes brengt - soms vrij pikante poëzie - schoot zelf in de lach toen hij de doventolk zijn werk zag uitbeelden. Maar ook naar ons regulier publiek toe was het een mooi statement en het werd ook wel geapprecieerd. Een aantal mensen kwam na de voorstelling toch zeggen van: “allé dat is wel tof dat dit gebeurt. Er gaat voor ons een nieuwe wereld open.” Ook op andere manieren hebben we die ‘Nachten van de passie’ zo toegankelijk mogelijk proberen te maken, door extra assistentie,

speciale parkeerplaatsen, enz. Een aandachtspunt voor de toekomst is de inhoudelijke omkadering voor mensen met een verstandelijke beperking. Zij zijn voorlopig nog niet vertegenwoordigd op de ‘Nachten van de passie’.

Voor andere projecten is er eigenlijk een grote structurele leemte om meer op permanente basis bezig te zijn met dergelijke zaken. O.a. naar mankracht toe staan we niet sterk genoeg. We krijgen 10.000 euro om dingen mee te doen. Dit is mooi en leuk en echt gedragen door een visie. Anderzijds is het ook frustrerend dat het maar 10.000 euro is. Als je het serieus wil aanpakken moet je daar iemand voor aannemen die daar bijna op permanente basis mee bezig is. Om ook de contacten

die je opbouwt vast te houden om nieuwe initiatieven te ontwikkelen. We hebben ideeën genoeg maar wegens de dagelijkse werking die ook vrij intensief is, hebben we niet voldoende tijd. Jammer, we hebben er al redelijk veel energie ingestoken maar het rendeert eigenlijk onvoldoende. Zo had ik het idee om vanaf dit seizoen op maandelijkse basis een podiumvoorstelling toegankelijk te maken in overleg met de lokale toegankelijkheidsraad. Maar wegens tijdsgebrek is dit niet haalbaar. We zullen er moeten mee leren leven om stapje voor stapje vooruit te gaan.

Het kan maar effect hebben als je iets op permanente basis kunt aanbieden. Wat al wel gelukt is, is dat ons huis uitstraalt dat personen met een beperking hier welkom

zijn. Het baliepersoneel heeft onder andere cursus gevolgd van 'hoe omgaan met personen met een beperking'. Belangrijk dat iedereen die meewerkt in het cultureel centrum ook de juiste houding ontwikkelt.

Worden er soms personen met een beperking ingeschakeld in de werking van het cultureel centrum?

Bart Bogaert: Er is zeker en vast een openheid om dit te doen. Wij onderschrijven de inclusiegedachte. Een van onze personeelsleden, onze bewaker, is iemand met een beperking. Maar het gebeurt nog veel te weinig en het is een punt waar we zeker aan kunnen werken.

Wat is jullie mening ten aanzien van exclusieve projecten voor personen met een beperking, zoals "Rock for Specials" en het "songfestival voor personen met een beperking"?

Bart Bogaert: Zoals gezegd staan we achter het inclusiebegrip. Maar zelf vind ik niet dat het één het ander moet uitsluiten. Ook exclusieve evenementen hebben hun bestaansrecht. Je ziet dat ze succesvol zijn, en als mensen met beperking daar iets aan hebben, waarom dan niet? In sommige is het zelfs een beter idee om bepaalde zaken te scheiden. Het songfestival bijvoorbeeld: ik denk niet dat het realistisch is om een groep met een mentale beperking te laten deelnemen aan Eurosong. Daarvoor moet er volgens mij nog heel wat gebeuren.

Werken jullie samen met de Menense sociaal-artistische organisatie 'De Figuranten'?

Bart Bogaert: De Figuranten zijn gestart vanuit de doelgroep kansarme jongeren die in een instelling verbleven. Daarmee maakten ze een theaterproject. De eerste jaren

bleven ze vrij gefocust op die doelgroep. Maar gaandeweg tijdens hun groei hebben ze dat volledig opengegooid en gaan ze naar diverse doelgroepen op zoek.

Vorig jaar hebben ze een project gedaan in het psychiatrische centrum. Ze hebben een aantal maanden gewerkt met patiënten aan een theatervoorstelling. Uiteindelijk is het een sterke installatie geworden, met 19 televisies en een aantal grote projecties met beelden die ze hadden gemaakt tijdens het project. De installatie van De Figuranten wordt in oktober 2008 hernomen tijdens ons festival rond 'theater en waanzin', waarin we ook samenwerken met het Dr. Guislainmuseum, Theater Antigone en VormingPlus.